

dr hab. inż. Henryk Wyrębek

Uniwersytet w Siedlcach

ORCID: 0000-0001-9801-6905

dr Marek Ciekanowski

Spółeczna Akademia Nauk w Łodzi

ORCID: 0009-0009-1271-0652

dr Sławomir Żurawski

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie

ORCID: 0000-0001-9527-3391

dr Waldemar Perdion

Uczelnia Techniczno-Handlowa w Warszawie

ORCID: 0000-0001-6956-8508

https://doi.org/10.29316/9788368103243_8

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA W CYBERPRZESTRZENI JAKO WSPÓŁCZESNE ŹRÓDŁO ZAGROŻEŃ

SOCIAL COMMUNICATION IN CYBERSPACE AS A CONTEMPORARY SOURCE OF THREATS

Streszczenie

Celem niniejszego rozdziału jest analiza wpływu komunikacji w cyberprzestrzeni na społeczeństwo. W rozdziale przedstawiono istotę komunikacji społecznej. Kolejno zaprezentowano wzrost cyfryzacji społeczeństwa w zakresie komunikacji w oparciu o najnowsze dane statystyczne. Opisano wpływ komunikacji na bezpieczeństwo społeczeństwa. Główny problem sformułowano: jaki wpływ na społeczeństwo ma komunikacja w cyberprzestrzeni? Do uzyskania odpowiedzi na postawiony problem badawczy posłużono się metodami jakościowymi. W ramach badania skorzystano z najnowszych statystyk dotyczących społeczeństwa informacyjnego w Polsce oraz Europie w latach

2018-2022 przedstawionych w dokumentach i raportach, a także przeprowadzono analizę w oparciu o artykuły naukowe, zarówno krajowe jak i zagraniczne z ostatnich lat oraz rzetelne źródła internetowe.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, cyberprzestrzeń, komunikacja, społeczeństwo, zagrożenia

Abstract

The purpose of this chapter is to analyze the impact of communication in cyberspace on society. The study first outlines the essence of social communication. It then presents the growth of societal digitalization in the field of communication, supported by the latest statistical data. The chapter further examines the influence of communication on societal security. The main research problem has been formulated as follows: what is the impact of communication in cyberspace on society? To address this research problem, qualitative methods were employed. The study draws on the most recent statistics concerning the information society in Poland and Europe in the years 2018-2022, presented in official documents and reports. In addition, an analysis was carried out based on scholarly articles, both domestic and international, from recent years, as well as reliable internet sources.

Keywords: security, cyberspace, communication, society, threats

Wstęp

Rewolucja związana z wprowadzaniem i rozwijaniem się nowych technologii odbywa się na naszych oczach i kluczowym elementem musi być odpowiednie jej dostosowanie do potrzeb człowieka¹. Terminem związanym z rozwojem nowych technologii jest pojęcie cyfryzacji. Jest to adaptacja i wzrost wykorzystywania technologii cyfrowych lub komputerowych przez organizacje, sektory gospodarcze i kraje². Cyberprzestrzeń nabrała szerokiego znaczenia

¹ K. Gawkowski, *Wpływ nowych technologii informatycznych na zdrowie i jakość życia człowieka*, Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Technika, Informatyka, Inżynieria Bezpieczeństwa, t. VI, 2018, s. 187.

² J. Pieriegud, *Cyfryzacja gospodarki i społeczeństwa – wymiar globalny, europejski i krajowy*, [w:] *Cyfryzacja gospodarki i społeczeństwa. Szanse i wyzwania dla sektorów infrastrukturalnych*, red. J. Gajewski, W. Paprocki, J. Pieriegud, *Instytut Badań nad Gospodarką – Gdańska Akademia Bankowa*, Gdańsk 2016, s. 12.

w dynamicznym tempie. W obecnych czasach trudno wyobrazić sobie funkcjonowanie bez Internetu³. Większości rzeczy pozostawionych w Internecie nigdy nie zostanie usunięta, co często zostaje wykorzystywane do negatywnych celów i działań na szkodę innego człowieka⁴. Wszystkie procesy przebiegające z udziałem ludzi mają charakter społeczny, zatem i komunikowanie jest społeczne, również to w cyberprzestrzeni. Obecnie cyberprzestrzeń pozwala nam komunikować się z użytkownikami naszej sieci społecznościowej za pomocą szeregu narzędzi cyfrowych. Wraz z rosnącą gamą platform komunikacyjnych ważne jest, aby zrozumieć, w jaki sposób użytkownicy korzystają z dostępnych im mediów komunikacyjnych i jaki wpływ może to mieć nie tylko na ich relacje, ale także na ich bezpieczeństwo.

Istota komunikacji społecznej

Człowiek jest istotą ludzką, w tym społeczną. Oznacza to, że realizuje się wśród innych i potrzebuje również innych, aby egzystować w ludzki sposób⁵. Komunikacja społeczna nazywana również, komunikowaniem społecznym jest to proces porozumiewania się społeczeństwa między sobą poprzez tworzenie, wymianę lub przekazywanie informacji w różnych obszarach i kontekstach społecznych⁶. W trakcie interakcji ludzie przekazują sobie informacje w formie znakowej i symbolicznej. Można dokonać podziału na następujące rodzaje:

- komunikacja werbalna – to komunikacja, która odbywa się za pomocą słów,
- komunikacja niewerbalna – to komunikacja, która nie odbywa się za pomocą słów,
- komunikacja interpersonalna – to komunikacja, która odbywa się między dwiema lub więcej osobami,

³ K. Snopkiewicz, *Przegląd zagrożeń w cyberprzestrzeni*, Studia Administracji i Bezpieczeństwa, nr 9, 2020, s. 32.

⁴ K. Snopkiewicz, *Cyberbezpieczeństwo w polskich realiach*, [w:] *Cyberbezpieczeństwo w polskich realiach*, red. G. Skrobotowicz, Wydawnictwo Naukowe TYGIEL, Lublin 2019, s. 36-37.

⁵ J. Nowicka, *Zarządzanie kompetencjami komunikacyjnymi – autoprezentacja*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Seria: Administracja i Zarządzanie, nr 105, 2015, s. 129.

⁶ Z. Ciekankowski, S. Krawczyńska, J. Nowicka, H. Wyrębek, *Communication as an Element of Personal Security*, Polish Political Science Yearbook, t. 52, nr 2, 2023, s. 178.

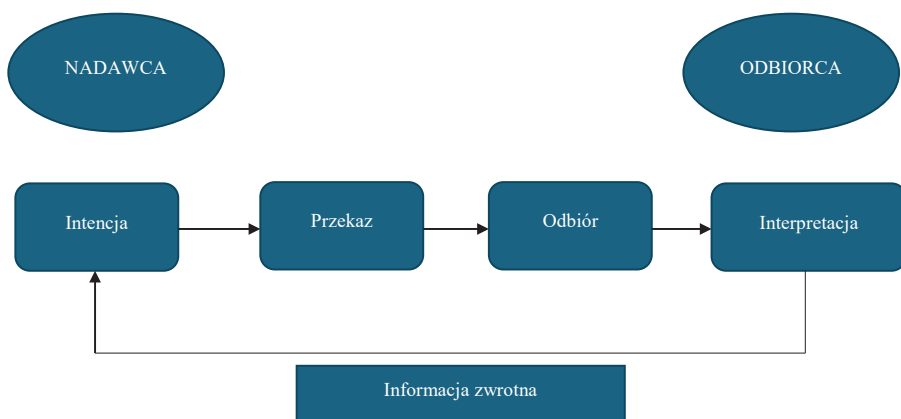
- komunikacja masowa – to komunikacja, która odbywa się za pośrednictwem mediów,
- komunikacja informacyjna – to komunikacja, która ma na celu przekazywanie informacji,
- komunikacja perswazyjna – to komunikacja, która ma na celu skłonienie odbiorcy do zmiany jego postawy lub zachowania,
- komunikacja emocjonalna – to komunikacja, która ma na celu wyrażenie emocji.

Na skuteczność przekazywanej informacji wpływają czynniki ludzkie, jak również techniczne, co wzmaga możliwość występowania zagrożeń w procesie skutecznego komunikowania się⁷. Bardzo ważnym elementem dla osiągnięcia celów komunikacji jest istnienie wspólnoty w zakresie rozumienia znaczenia i interpretacji znaków czy komunikatów pomiędzy uczestnikami. Proces komunikacji jest procesem ewoluującym oraz niezwykle dynamicznym, w związku z tym możliwe są zmiany znaczeń lub powstawanie nowych słów⁸. Komunikowanie to przekaz informacji (wiadomości) od nadawcy do odbiorcy, realizowany przy pomocy różnorodnych kodów komunikacyjnych w określonej sytuacji⁹. Proces ten przedstawiono na rysunku 1.

⁷ J. Nowicka, *Kompetencje komunikacyjne kadry kierowniczej w organizacjach zhierarchizowanych*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie im. Prof. Leszka J. Krzyżanowskiego, Warszawa 2017, s. 28.

⁸ M. Jas-Koziarkiewicz, *Komunikacja społeczna*, portal obywatelskihit.pl, https://obywatelski-hit.pl/podstawa_programowa/komunikacja-spoeczna, [dostęp: 02.11.2023].

⁹ E. Marciniak, *Komunikacja społeczna*, wydanie I, dodruk, Wydawnictwo Wojskowego Centrum Edukacji Obywatelskiej im. płk. dypl. Mariana Porwita, Warszawa 2017, s. 11.

Rysunek 1. Proces komunikacji

Źródło: E. Marciniak, *Komunikacja społeczna*, wydanie I, dodruk, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej im. płk. dypl. Mariana Porwita, Warszawa 2017, s. 12.

Możemy stwierdzić, iż istotą komunikacji społecznej jest właściwe odczytanie tych informacji, co prowadzi o porozumienia. Aby mogło do porozumienia istotne jest posługiwanie się przez uczestników komunikacji tymi samymi znakami i symbolami¹⁰. W komunikacji społecznej możemy wyróżnić poziomy w zależności, w jakim środowisku społecznym dochodzi do komunikacji oraz pomiędzy jakimi uczestnikami¹¹. Podstawowym i zarówno najniższym poziomem jest komunikacja interpersonalna, zachodząca pomiędzy jednostkami. Kolejnym wyższym poziomem jest komunikacja grupowa, zwana także komunikacją wewnątrzgrupową, zachodząca pomiędzy osobami będącymi członkami określonych grupy społecznych, np. rodziny, grup rówieśniczych, organizacji. Poziom wyżej znajduje się komunikacja międzygrupowa, związana z komunikowaniem się w obrębie bardziej złożonych struktur społecznych, takich jak kultury czy społeczności. Komunikacja w obrębie tego typu poziomu nie zawsze oznacza bezpośredni kontakt między uczestnikami. Komunikacja społeczna badana jest z perspektywy szeregu dziedzin takich jak:

- medioznawstwo,
- psychologia,

¹⁰ G. Ptaszek, red. *Komunikacja społeczna*, Wydawnictwo Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie, Kraków 2021, s. 5.

¹¹ D. McQuail, *Teoria komunikowania masowego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 35-38.

- kulturoznawstwo,
- polityka i inne¹².

Ze względu na mnogość dziedzin, które zajmują się komunikacją, pojęcie to nabrało wieloznaczenia. Gdyby zastosować je w rozumieniu anglojęzycznym (*social communication*), to komunikacja społeczna oznaczałaby komunikowanie publiczne i polityczne. We współczesnym świecie zauważamy tendencje do częstszego używania obrazu, który pośredniczy w komunikacji społecznej. Odgrywa on istotną rolę w przekazach medialnych, lecz także między ludźmi. XXI wiek uświadamia nam, jak ważne znaczenie ma proces komunikowania się. Obecnie społeczeństwo może dysponować w większości możliwością rozpowszechniania symboli, znaków czy komunikatów w skali globalnej. Niekiedy ludzie nie dostrzegają, jak istotny jest proces komunikacji, który umożliwia przekazywanie informacji na odległość, w związku z tym stanowi podstawę interakcji społecznych¹³. W komunikowaniu społecznym wyróżnia się najczęściej 2 typy:

- pierwszy – komunikacja informacyjna – polega na dzieleniu się wiedzą, na wyjaśnianiu i na przekazywaniu treści, przy czym w tym procesie nie ma intencji wpływania na postawy i działania odbiorców;
- drugi – komunikacja perswazyjna – stawia sobie za cel wywarcie wpływu na partnera komunikacyjnego w celu zmiany jego reakcji, postawy, zachowania lub sprowokowania go do działania¹⁴.

Proces komunikacji kształtuje także relacje międzyludzkie¹⁵. W systemie komunikowania społecznego jednostka stanowi centrum odbiorczego napływających różnego rodzaju komunikatów. Jednocześnie każdy uczestnik bierze udział w przekazywaniu oraz manipulowaniu informacją¹⁶.

¹² *Komunikacja społeczna jako obszerne, stale rozszerzane pojęcie*, portal witalni.pl, <https://witalni.pl/pojecie/komunikacja-spoeczna>, [dostęp: 31.10.2023].

¹³ M. Jas-Koziarkiewicz, *Komunikacja społeczna*, portal obywatelskihit.pl, https://obywatelskihit.pl/podstawa_programowa/komunikacja-spoeczna, [dostęp: 02.11.2023].

¹⁴ R. Klepka, *Komunikacja społeczna*, [w:] *Encyklopedia Bezpieczeństwa*, tom 5, red. O. Wasiuta, S. Wasiuta, Wydawnictwo Libron, Kraków 2022, s. 407.

¹⁵ K. Sowron, *Impact of the communication system 2 on the management process in a selected 3 poviat hospital*, *Organization and Management*, t. 3, nr 55, 2021, s. 150.

¹⁶ B. Dobek-Ostrowska, *Podstawy komunikowania społecznego*, wydanie II, Wydawnictwo Astrum, 2007, s. 111

Wzrost cyfryzacji społeczeństwa w zakresie komunikacji

Świat Internetu rozwija się w bardzo dynamicznym tempie, a liczba użytkowników w cyberprzestrzeni ciągle wzrasta, a co za tym idzie liczba zagrożeń oraz liczba osób na nie narażonych. Nawet twórcy Internetu nie zdawali sobie sprawy, że nastąpi taki rozwój oraz wzrost liczby użytkowników na całym świecie¹⁷.

W 2022 roku w Polsce regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystało z Internetu 85,7% osób w wieku 16-74 lata (wobec 83,6% w roku poprzednim). Spośród osób, które w ciągu 3 ostatnich miesięcy korzystały z Internetu 98,6% używało go regularnie. Odsetek osób, które łączyły się z Internetem codziennie lub prawie codziennie wyniósł 92,4%, a korzystających z Internetu rzadziej niż raz w tygodniu – 1,4%¹⁸. Poniżej w tabeli 1 przedstawiono częstotliwość korzystania z Internetu w Polsce w latach 2018-2022.

Tabela 1. Częstotliwość korzystania z Internetu w Polsce w latach 2018-2022

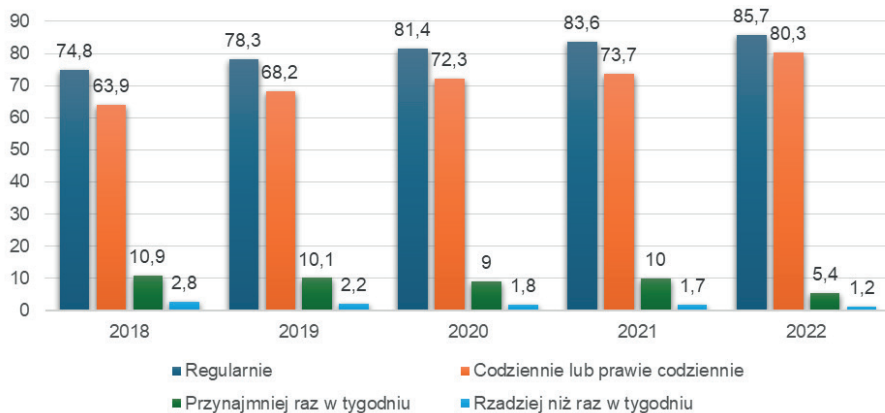
Wyszczególnienie w % ogółu osób	2018	2019	2020	2021	2022
Regularnie	74,8	78,3	81,4	83,6	85,7
Codziennie lub prawie codziennie	63,9	68,2	72,3	73,7	80,3
Przynajmniej raz w tygodniu	10,9	10,1	9,0	10,0	5,4
Rzadziej niż raz w tygodniu	2,8	2,2	1,8	1,7	1,2

Źródło: GUS, *Spoleczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, Warszawa, Szczecin 2022, portal stat.gov.pl, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spolczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2022-roku,2,12.html>, [dostęp: 02.11.2023].

¹⁷ K. Snopkiewicz, *Przegląd zagrożeń...*, dz. cyt., s. 32.

¹⁸ GUS, *Spoleczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, Warszawa, Szczecin 2022, portal stat.gov.pl, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spolczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2022-roku,2,12.html>, [dostęp: 02.11.2023].

Dane z tabeli zobrazowano na rysunku 2.

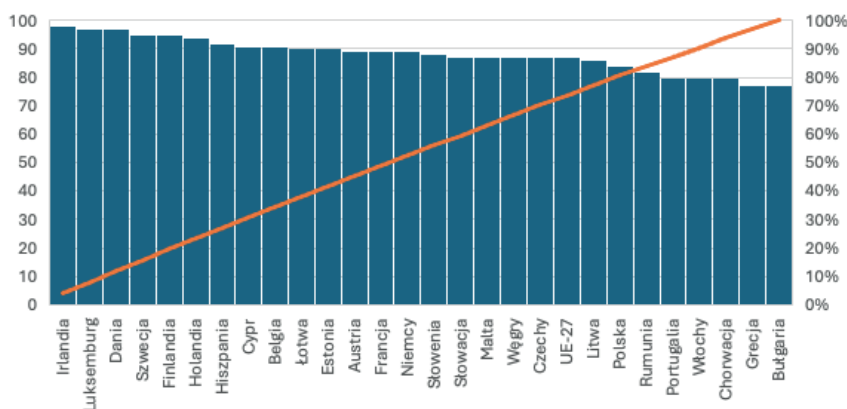

Rysunek 2. Częstotliwość korzystania z Internetu w Polsce w latach 2018-2022

Źródło: GUS, *Spoleczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, Warszawa, Szczecin 2022, portal stat.gov.pl, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spolczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2022-roku,2,12.html>, [dostęp: 02.11.2023].

Przedstawione dane pokazują, że w ciągu ostatnich pięciu lat częste korzystanie z Internetu w Polsce stale rośnie. W 2022 roku regularnie z Internetu korzystało 85,7% ogółu osób w Polsce, z czego 80,3% codziennie lub prawie codziennie, a 5,4% przynajmniej raz w tygodniu. Natomiast w 2021 roku w Unii Europejskiej odsetek osób regularnie korzystających z Internetu (co najmniej raz w tygodniu) wyniósł 87%. Dystans Polski do średniej w UE wyniósł 3 p. proc. Największy udział regularnych użytkowników Internetu odnotowano w Irlandii (98%), Danii oraz Luksemburgu (po 97%), a najmniejszy – w Bułgarii (74%)¹⁹. Na rysunku 3 przedstawiono procent osób regularnie korzystające z Internetu w krajach Unii Europejskiej w 2021 roku.

¹⁹ GUS, *Spoleczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, Warszawa, Szczecin 2022, portal stat.gov.pl, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spolczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2022-roku,2,12.html>, [dostęp: 02.11.2023].

Rysunek 3. Osoby regularnie korzystające z Internetu w krajach Unii Europejskiej w 2021 roku

Źródło: Baza danych Eurostat, portal [ec.europa.eu](https://ec.europa.eu/eurostat), <https://ec.europa.eu/eurostat>, [dostęp: 02.11.2023].

Internet to globalna sieć komputerowa, która umożliwia komunikację i wymianę informacji między ludźmi na całym świecie. W ostatnich latach Internet stał się nieodłączną częścią życia wielu ludzi, a jego częste korzystanie wywiera znaczący wpływ na społeczeństwo.

Jednym z najważniejszych pozytywnych skutków częstego korzystania z Internetu jest dostęp: do informacji i edukacji. Internet umożliwia dostęp: do ogromnej ilości informacji i wiedzy, zarówno na temat bieżących wydarzeń, jak i różnych dziedzin życia. Dzięki temu ludzie mogą się uczyć nowych rzeczy, rozwijać swoje umiejętności i kompetencje. Internet jest również cennym źródłem informacji o aktualnych wydarzeniach i trendach. Innym pozytywnym skutkiem częstego korzystania z Internetu jest usprawnienie komunikacji i interakcji społecznej. Internet pozwala na łatwe i szybkie nawiązywanie kontaktów z ludźmi z całego świata. Dzięki temu ludzie mogą utrzymywać bliskie relacje z bliskimi, którzy mieszkają daleko, a także nawiązywać nowe znajomości. Internet jest również wykorzystywany do organizowania wydarzeń i akcji społecznych.

Natomiast częste korzystanie z Internetu może mieć również negatywne skutki. Jednym z nich jest uzależnienie. Osoby uzależnione od Internetu często spędzają w nim zbyt dużo czasu, co może negatywnie wpływać na ich życie osobiste, zawodowe i społeczne. Częste korzystanie z Internetu może również prowadzić do zaburzeń psychicznych, takich jak depresja, lęk i zaburzenia snu.

Internet może być również wykorzystywany do propagowania dyskryminacji i hejtu. Osoby, które są narażone na cyberprzemoc, mogą odczuwać lęk i izolację. Internet ma znaczący wpływ na relacje społeczne. Z jednej strony umożliwia on nawiązywanie nowych znajomości i utrzymywanie bliskich relacji z bliskimi, którzy mieszkają daleko. Z drugiej strony może prowadzić do izolacji społecznej i osłabiania więzi z bliskimi.

Poniżej w tabeli 2 przedstawiono cele korzystania z Internetu w sprawach prywatnych w wybranych obszarach komunikacji.

Tabela 2. Osoby korzystające z Internetu w sprawach prywatnych według wybranych celów w obszarze komunikacji

Cele korzystania z Internetu w % ogółu osób	2018	2019	2020	2021	2022
Korzystanie z poczty elektronicznej	60,7	64,8	65,9	68,3	69,3
Korzystanie z serwisów społecznościowych	49,9	53,0	54,8	56,8	60,6
Korzystanie z komunikatorów	–	48,6	53,4	58,5	64,7
Wykonywanie rozmów głosowych lub wideo przez Internet	34,1	48,6	55,0	56,4	54,8
Uczestniczenie w kursach online	4,4	5,4	7	11,5	8,4

Źródło: GUS, *Spoleczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, Warszawa, Szczecin 2022, portal stat.gov.pl, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2022-roku,2,12.html>, [dostęp: 02.11.2023].

Powyższe dane zostały zobrazowane na rysunku 4.

Rysunek 4. Osoby korzystające z Internetu w sprawach prywatnych według wybranych celów w obszarze komunikacji

Źródło: GUS, *Spoleczeństwo informacyjne w Polsce w 2022 r.*, GUS, Warszawa, Szczecin 2022, portal stat.gov.pl, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2022-roku,2,12.html>, [dostęp: 02.11.2023].

Analizując dane dotyczące celów korzystania z Internetu w Polsce w latach 2018-2022, można zauważyć wzrost popularności serwisów społecznościowych i komunikatorów internetowych. W 2022 roku serwisy społecznościowe były wykorzystywane przez 60,6% ogółu osób w Polsce, a komunikatory przez 64,7%. Jest to wzrost o odpowiednio 10,7% i 16,7% w porównaniu z rokiem 2018. Również nastąpił wzrost popularności wykonywania rozmów głosowych lub wideo przez Internet. Wzrost popularności serwisów społecznościowych i komunikatorów internetowych jest związany z coraz większą popularnością mediów społecznościowych jako platformy do komunikacji, dzielenia się treściami i nawiązywania relacji z innymi osobami. Komunikatory internetowe z kolei są coraz częściej wykorzystywane do komunikacji osobistej, zarówno w celach prywatnych, jak i zawodowych. Wzrost popularności wykonywania rozmów głosowych lub wideo przez Internet jest związany z rozwojem technologii umożliwiających wykonywanie takich połączeń w wysokiej jakości. Rozmowy głosowe i wideo przez Internet są coraz częściej wykorzystywane do komunikacji osobistej, a także do pracy i nauki zdalnej.

Internet jest coraz bardziej powszechnym narzędziem wykorzystywanym w różnych sferach życia. W ostatnich latach obserwuje się znaczny wzrost komunikacji przez Internet w wielu formach.

Wpływ komunikacji w cyberprzestrzeni na społeczeństwo

Media społecznościowe to potężne medium komunikacyjne, mające szeroki wpływ zarówno na miasta, jak i odległe obszary. Jest to jednak tylko część rewolucji cyfrowej, której jesteśmy świadkami. Transformacja cyfrowa nie tylko wpłynęła na biznes i sprawiła, że świat stał się bardziej dostępny, ale także zmieniła sposób, w jaki się komunikujemy²⁰.

Komunikacja online ewoluowała szybko w ciągu ostatnich dwudziestu lat. Media społecznościowe i platformy komunikacji bezpośredniej stają się coraz bardziej powszechne, a technologia staje się coraz bardziej mobilna, sposób, w jaki komunikujemy się z przyjaciółmi, rodziną, współpracownikami i partnerami staje się coraz bardziej zróżnicowany²¹. Korzystanie z zasobów Internetu powoduje, że przyswajanie informacji i wiedzy staje się powierzchowne. W przeszłości społeczeństwo delegowało swoją pracę urządzeniom mechanicznym natomiast obecnie większość pracy wykonują za nich komputery. Ponieważ nasze zainteresowanie treścią jest powierzchowne, nasz mózg staje się mniej zaangażowany, ponieważ synapsy nie są wystarczająco czujne, powoduje to, że przyswajamy coraz mniej wiadomości i uczymy się coraz gorzej²². Z badań wynika, iż osoby najbardziej narażone na kontakt z Internetem mają zmniejszoną pojemność mózgu, co powoduje obniżenie skuteczności komunikacji pomiędzy różnymi obszarami mózgu²³. Zaburzenia mózgu pojawiające się u osób uzależnionych od Internetu są bardzo podobne do uzależnionych od alkoholu lub heroiny.

Komunikacja jest czynnikiem leżącym u podstaw Internetu²⁴. Proce-
sy związane z nowymi możliwościami cyberprzestrzeni, a także wynikające

²⁰ *How has social media emerged as a powerful communication medium?*, portal ucanwest.ca, <https://www.ucanwest.ca/blog/media-communication/how-has-social-media-emerged-as-a-powerful-communication-medium>, [dostęp: 02.11.2023].

²¹ G. G. Scott, G. P. D. Ingram, C. J. Hand, *Editorial: Online Social Communication: Establishing, Maintaining, and Ending Online Relationships*, *Front. Psychol.*, t. 13, 2022, s. 1.

²² M. Spitzer, *Cyfrowa demencja. W jaki sposób pozbawiamy rozumu siebie i swoje dzieci*, Wydawnictwo Dobra Literatura, Słupsk 2013, s. 64.

²³ R. Grochowski, *Communication via le Web – Bienfait ou méfait?*, *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*, nr 3, 2016, s. 295.

²⁴ B. Aouil, *Komunikowanie się w Internecie – narzędzia, specyfika i właściwości*, [w:] *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym*, red. M. Wawrzak-Chodaczek, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008, s. 13-15.

z tego aspekty funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego są determinowane przez dynamiczny postęp technologiczny. Nowe zasoby oraz technologie jednej strony są czynnikiem wpływającym na dynamicznie rozwijające się społeczeństwo, z drugiej jednak prowadzą do nieodwracalnych zmian w życiu człowieka oraz nieodwracalnych skutków²⁵. Cyberprzestrzeń jest m.in. przestrzenią komunikacyjną tworzoną przez systemy powiązań internetowych. Pozwala w czasie rzeczywistym na komunikację w sieci i nawiązywanie relacji, a co za tym idzie jest środowiskiem wymiany informacji za pomocą sieci i systemów komputerowych²⁶. Tematyka zapobiegania zagrożeniom powodowanym przez cyberprzestrzeń, również tych w obszarze komunikacji nie jest w wystarczającym stopniu nagłośniona, a przecież praktycznie każdy ma dostęp: do sieci, ale nie potrafi umiejętnie z tego korzystać²⁷. Tymczasem coraz częściej zauważa się przejawy wielu negatywnych zjawisk, których przykładem może być uzależnienie od komputera i Internetu²⁸. Komunikacja w cyberprzestrzeni ma znaczący wpływ na społeczeństwo. Zmienia ona sposób, w jaki ludzie się komunikują, nawiązują relacje i uzyskują dostęp: do informacji. Pozytywne aspekty komunikacji w cyberprzestrzeni to m.in.:

- łatwość i szybkość komunikacji: Internet pozwala na komunikację z ludźmi z całego świata w czasie rzeczywistym. Jest to szczególnie ważne dla osób, które mieszkają w odległych miejscach lub mają ograniczone możliwości komunikacyjne;
- rozszerzenie możliwości komunikacji: Internet daje dostęp: do szerokiej gamy narzędzi i usług komunikacyjnych, które wcześniej były niedostępne lub ograniczone;
- zwiększona dostępność informacji: Internet jest źródłem ogromnej ilości informacji, do których można uzyskać dostęp: z dowolnego miejsca na świecie;

²⁵ W. Gogołek, *Technologie informacyjne mediów*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2007, s. 44.

²⁶ M. Marczyk, *Cyberprzestrzeń jako nowy wymiar aktywności człowieka – analiza pojęciowa obszaru*, Przegląd Teleinformatyczny, nr 1-2, 2018, s. 59.

²⁷ M. Castells, *Spoleczeństwo sieci*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 21.

²⁸ S. Koczy, *Komunikacja społeczna w cyberprzestrzeni jako źródło zagrażające współczesnej rodzinie*, portal metis.pl, <https://www.metis.pl/content/view/3390/105>, [dostęp: 02.11.2023].

- rozwój nowych form edukacji i kultury: Internet umożliwia tworzenie i udostępnianie nowych form edukacji i kultury, które mogą być dostępne dla szerokiego grona odbiorców;
- ułatwienie nawiązywania relacji: Internet daje możliwość nawiązywania relacji z ludźmi o podobnych zainteresowaniach, niezależnie od ich lokalizacji.

Niestety równocześnie z pozytywnymi aspektami komunikacji w cyberprzestrzeni również powstają coraz to nowsze zagrożenia oraz ich negatywne skutki. Możemy tutaj wymienić m.in.:

- rozpowszechnienie fake newsów i dezinformacji: Internet jest miejscem, w którym łatwo można rozpowszechnić fałszywe informacje. Może to prowadzić do dezorientacji społecznej i podejmowania decyzji opartych na błędnych informacjach;
- cyberprzemoc: Internet może być wykorzystywany do nękania, zastraszania i mowy nienawiści. Może to mieć negatywny wpływ na zdrowie psychiczne ofiar;
- uzależnienie: Internet może być uzależniający. Może to prowadzić do nadużywania Internetu i negatywnego wpływu na życie osobiste i zawodowe;
- zagrożenie prywatności: Internet gromadzi ogromne ilości danych o użytkownikach. Może to stanowić zagrożenie dla prywatności użytkowników.

Podsumowując, komunikacja w cyberprzestrzeni ma zarówno pozytywne, jak i negatywne aspekty. Ważne jest, aby być świadomym tych aspektów i wykorzystywać Internet w sposób odpowiedzialny. Choć Internet dostarcza cennych informacji i w wielu przypadkach jest bardzo przydatną oszczędnością czasu, może być również źródłem różnego rodzaju zagrożeń. Cyberprzestrzeń stała się nowym środowiskiem, które pozwala w dużym stopniu rozwijać się patologiom i zagrożeniami związanymi z komunikacją dla społeczeństwa w każdym wieku. Analiza dowodzi, iż jak różne sposoby interakcji z mediami społecznościowymi i platformami komunikacji online mogą wpływać na użytkowników. Na społeczności spoczywa ogromna odpowiedzialność standardów poprawiających bezpieczeństwo w globalnej cyberprzestrzeni.

Podsumowanie

Zagrożenia związane z komunikacją społeczną w cyberprzestrzeni mogą mieć poważne konsekwencje dla jednostek, grup społecznych i całych społeczeństw. Dlatego ważne jest, aby być świadomym tych zagrożeń i podejmować działania na rzecz ich minimalizacji. Oprócz działań indywidualnych, ważne jest również, aby podejmować działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa cyberprzestrzeni na poziomie społecznym i państwowym. Do takich działań należą m.in. edukacja społeczeństwa na temat zagrożeń związanych z cyberprzestrzenią, wdrażanie odpowiednich przepisów prawnych chroniących przed cyberprzestępczością a także rozwój technologii i rozwiązań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni. Ochrona cyberprzestrzeni jest zadaniem złożonym i wymagającym zaangażowania wielu podmiotów. Dzięki wspólnemu wysiłkowi można uczynić cyberprzestrzeń bezpieczniejszym miejscem dla wszystkich. Autorzy rozdziału zwracają uwagę na fakt, że zagrożenia związane z komunikacją społeczną w cyberprzestrzeni są dynamiczne i stale się zmieniają. Dlatego ważne jest, aby być na bieżąco z informacjami na temat tych zagrożeń i podejmować działania na rzecz ich minimalizacji. Autorzy wskazują również, że działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa cyberprzestrzeni powinny być podejmowane na różnych poziomach: indywidualnym, społecznym i państwowym. Dzięki temu możemy uczynić cyberprzestrzeń bezpieczniejszym miejscem dla wszystkich uczestników, czyli całego społeczeństwa.

Literatura

1. Aouil B., *Komunikowanie się w Internecie – narzędzia, specyfika i właściwości*, [w:] *Komunikacja społeczna w świecie wirtualnym*, red. M. Wawrzak-Chodaczek, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008, s. 13-15.
2. Castells M., *Spoleczeństwo sieci*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 21.
3. Ciekawowski Z., Krawczyńska S., Nowicka J., Wyrębek H., *Communication as an Element of Personal Security*, Polish Political Science Yearbook, t. 52, nr 2, 2023.
4. Dobek-Ostrowska B., *Podstawy komunikowania społecznego*, wydanie II, Wydawnictwo Astrum, 2007.
5. Gawkowski K., *Wpływ nowych technologii informatycznych na zdrowie i jakość życia człowieka*, Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Technika, Informatyka, Inżynieria Bezpieczeństwa, t. VI, 2018.

6. Gogolek W., *Technologie informacyjne mediów*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2007, s. 44.
7. Grochowski R., *Communication via le Web – Bienfait ou méfait?*, Środkowoeuropejskie Studia Polityczne, nr 3, 2016.
8. Klepka R., *Komunikacja społeczna*, [w:] *Encyklopedia Bezpieczeństwa*, tom 5, red. O. Wasiuta, S. Wasiuta, Wydawnictwo Libron, Kraków 2022.
9. Marciniak E., *Komunikacja społeczna*, wydanie I, dodruk, Wydawnictwo Wojskowego Centrum Edukacji Obywatelskiej im. płk. dypl. Mariana Porwita, Warszawa 2017.
10. Marczyk M., *Cyberprzestrzeń jako nowy wymiar aktywności człowieka – analiza pojęciowa obszaru*, Przegląd Teleinformatyczny, nr 1-2, 2018.
11. McQuail D., *Teoria komunikowania masowego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
12. Nowicka J., *Zarządzanie kompetencjami komunikacyjnymi – autoprezentacja*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Seria: Administracja i Zarządzanie, nr 105, 2015.
13. Nowicka J., *Kompetencje komunikacyjne kadry kierowniczej w organizacjach zhierarchizowanych*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Warszawie im. Prof. Leszka J. Krzyżanowskiego, Warszawa 2017.
14. Pieriegud J., *Cyfryzacja gospodarki i społeczeństwa – wymiar globalny, europejski i krajowy*, [w:] *Cyfryzacja gospodarki i społeczeństwa. Szanse i wyzwania dla sektorów infrastrukturalnych*, red. J. Gajewski, W. Paprocki, J. Pieriegud, Instytut Badań nad Gospodarką – Gdańska Akademia Bankowa, Gdańsk 2016.
15. Ptaszek G., red., *Komunikacja społeczna*, Wydawnictwo Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie, Kraków 2021.
16. Scott G.G., Ingram G.P.D., Hand C.J., *Editorial: Online Social Communication: Establishing, Maintaining, and Ending Online Relationships*, *Front. Psychol.*, v. 13, 2022.
17. Snopkiewicz K., *Przegląd zagrożeń w cyberprzestrzeni*, *Studia Administracji i Bezpieczeństwa*, nr 9, 2020.
18. Snopkiewicz K., *Cyberbezpieczeństwo w polskich realiach*, [w:] *Cyberbezpieczeństwo w polskich realiach*, red. G. Skrobotowicz, Wydawnictwo Naukowe TYGIEL, Lublin 2019.
19. Spitzer M., *Cyfrowa demencja. W jaki sposób pozbawiamy rozumu siebie i swoje dzieci*, Wydawnictwo Dobra Literatura, Słupsk 2013.

20. Sowron K., *Impact of the communication system 2 on the management process in a selected 3 poviast hospital*, *Organization and Management*, t. 3, nr 55, 2021.

Netografia

1. *Baza danych Eurostat*, portal ec.europa.eu, <https://ec.europa.eu/eurostat>, [dostęp: 02.11.2023].
2. GUS, *Spółczesność informacyjna w Polsce w 2022 r.*, GUS, Warszawa, Szczecin 2022, portal stat.gov.pl, [https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2022-roku,2,12.html](https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2022-roku,2,12.html), [dostęp: 02.11.2023].
3. *How has social media emerged as a powerful communication medium?*, portal ucanwest.ca, <https://www.ucanwest.ca/blog/media-communication/how-has-social-media-emerged-as-a-powerful-communication-medium>, [dostęp: 02.11.2023].
4. Jas-Koziarkiewicz M., *Komunikacja społeczna*, portal obywatelskihit.pl, https://obywatelskihit.pl/podstawa_programowa/komunikacja-spoleczna, [dostęp: 02.11.2023].
5. Koczy S., *Komunikacja społeczna w cyberprzestrzeni jako źródło zagrażające współczesnej rodzinie*, portal metys.pl, <https://www.metis.pl/content/view/3390/105>, [dostęp: 02.11.2023].
6. *Komunikacja społeczna jako obszerne, stale rozszerzane pojęcie*, portal witalni.pl, <https://witalni.pl/pojecie/komunikacja-spoleczna>, [dostęp: 31.10.2023].